

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de voorzitter van de Adviesraad Internationale Vraagstukken
Mr. J.G. de Hoop Scheffer
Postbus 20061
2500 EB Den Haag

Postbus 20061
2500 EB Den Haag
Nederland
<http://www.government.nl>

Onze referentie
Minbuza-2015.175576

Datum april 2015
Betreft Aanvraag voor AIV-advies over 'glokalisering'

Geachte voorzitter,

Terwijl enerzijds sprake is van Europeanisering van belangrijke beleidsterreinen, is volgens sommigen anderzijds sprake van een trend van regionalisering en decentralisatie. Terwijl 'Europa voor decentrale overheden binnenland is geworden en de Haagse arena is uitgebreid met de Brusselse arena.'¹ pleiten in diverse landen regio's voor meer autonomie en decentraliseert Nederland belangrijke delen van de verzorgingsstaat en sociale zekerheid. Sommige waarnemers zien daarmee een trend van 'glokalisering'; globalisering gecombineerd met lokalisering.

Met het Verdrag van Lissabon is de positie van regio's en lokaal bestuur versterkt: regionaal en lokaal zelfbestuur worden voor het eerst officieel erkend in de Europese verdragen, de definitie van het subsidiariteitsbeginsel is verbreed en omvat nu de lokale en regionale overheidsniveaus, regio's en lokaal bestuur worden vaker geconsulteerd over wet- en regelgeving die zij moeten (gaan) uitvoeren en het Comité van de Regio's heeft het recht gekregen in beroep te gaan bij het Europees Hof van Justitie over inbreuken op het subsidiariteitsbeginsel. Niettemin geldt de centrale staat nog steeds als het primaire vertrekpunt voor EU-beleid. De vertegenwoordiging van lidstaten in zowel het Europees Parlement als in de Europese Raad wordt op nationaal niveau samengesteld en het zijn nationale parlementen die een formele positie bekleden, terwijl regionale en lokale overheden slechts in het Comité van de Regio's vertegenwoordigd zijn. De vraag doet zich voor of voornoemde trend ook betekenis zou moeten hebben voor EU-*governance* en institutionele vormgeving. Moeten er andere, aanvullende vormen gevonden worden om het lokale en regionale met het Europese te verbinden?

¹ Reactie van IPO, UvW en VNG op de derde periodieke beschouwing over de interbestuurlijke verhoudingen

(Het kán beter) van de Raad van State, Den Haag, 25 april 2013, p. 6. – ROB rapport 'Met Europa verbonden'.

Het kabinet laat in dit kader onder meer onderzoek doen naar de inhoudelijke 'match' tussen de Europese en regionale en decentrale agenda² en de effecten van het EU-beleid op decentrale overheden³ en mogelijke verbeterpunten daarin. Ook voert het kabinet een verkenning uit naar de betrokkenheid van de decentrale overheden bij de EU-beleidsontwikkeling⁴, dat voortborduurde op de verkenning van de betekenis van Europa voor gemeenten en provincies⁵.

Een bredere analyse van structurele sociale, economische en bestuurskundige trends zou deze verkenningen van een strategisch kader en vernieuwende aanbevelingen kunnen voorzien. Ook heeft de Tweede Kamer aangegeven graag het functioneren van het Comité van de Regio's te bespreken.

Het kabinet zou het op prijs stellen hierover van de Adviesraad voor Internationale Vraagstukken (AIV) een advies te ontvangen uiterlijk in november aanstaande, aan de hand van de volgende vragen:

Inleidende vraag:

Op welke wijze is er, eerdere studies overziend, sprake van een trend van Europeanisering van terreinen waar decentrale overheden een rol past, en is er sprake van decentralisatie van onderwerpen met een Europese dimensie? Heeft de maatschappelijke trend van regionalisering betekenis voor Europa en/of vice versa?

Hoofdvragen:

1. Welke betekenis zou de trend van regionalisering moeten hebben voor de Europese beleidsontwikkeling, zowel inhoudelijk als in termen van procedures?

Is er, de deelstudies overziend en bovenop de lopende initiatieven, aanleiding voor intensievere betrokkenheid van regio's bij de Nederlandse beleidsontwikkeling (over Europa)? Is er voor het kabinet, danwel de Europese instellingen, aanleiding voor een andere wijze van opereren om de trend van regionalisering te accommoderen, en zoja, hoe zou die andere werkwijze eruit moeten zien?

Wat is de rol van de lokale en regionale overheden zelf in Europees verband? Specifieker: hoe beoordeelt de AIV het functioneren van het Comité van de Regio's; vervuldigt het Comité in voldoende mate een vertegenwoordigende rol voor de medeoverheden in de voorbereidende fase van het besluitvormingsproces; zou dat beter of anders moeten, en welke rol zouden de Nederlandse vertegenwoordigers daarin kunnen en moeten spelen?

² "De wisselwerking tussen Europa en Nederland: Een verkenning van de Europese politieke prioriteiten en hun invloed op Nederland en haar openbaar bestuur", Universiteit Leiden (verwacht april 2015)

³ "EU Better Regulation en het Nederlandse openbaar bestuur: naar een effectieve borging van het proportionaliteitsbeginsel", Universiteit Twente (verwacht april 2015)

⁴ Evaluatie actieplan "Europa en decentrale overheden" en uitkomsten van het bestuurlijk overleg tussen BZK, BZ, VNG, IPO en de UvW, 24 juni 2014, Kamerstuk 33 750 VII nr. 64.

⁵ "Met Europa verbonden, een verkenning van de betekenis van Europa voor gemeenten en provincies", Raad van Openbaar Bestuur, November 2013

2. Welke betekenis zou dit moeten hebben voor de institutionele architectuur van de EU?

Heeft het voornoemde betekenis voor de verhoudingen tussen de instituties in de EU? Is de huidige positie van het Comité van de Regio's binnen de institutionele structuur van de EU voldoende?

Ik zie uw advies met veel belangstelling tegemoet.

Bert Koenders
Minister van Buitenlandse Zaken